

Kommunikasjon og navigasjon – utfordringer og løsninger

Arbeidsseminar 3
Helikopterlogistikk og helikopterberedskap

UTSTEIN KLOSTER, 6. - 7. MAI 2014

Kjersti Moldeklev
kjersti.moldeklev@spacecentre.no

Norsk Romsenter skal være statens strategiske, samordnende og utøvende organ for å sikre en effektiv utnyttelse av verdensrommet til beste for det norske samfunnet

- Etat under Nærings- og fiskeridepartementet
  - 40 ansatte på Skøyen i Oslo
- Samordner norsk romvirksomhet internasjonalt, med fokus på ESA og EU
  - Opprettet i 1987 da Norge ble med i ESA, European Space Agency
- Strategisk rådgiver og utreder for norsk forvaltning i romrelaterte saker
- Budsjett 2014: 826 millioner kroner

Norge skal være det landet i verden som har størst nytte av rommet

1. Maksimal utnyttelse av deltakelse i ESAs romprogrammer

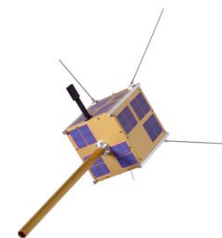

European Space Agency

2. Maksimal nytte av Norges deltakelse i EUs romprogrammer

3. Videre utvikling av nasjonal rominfrastruktur

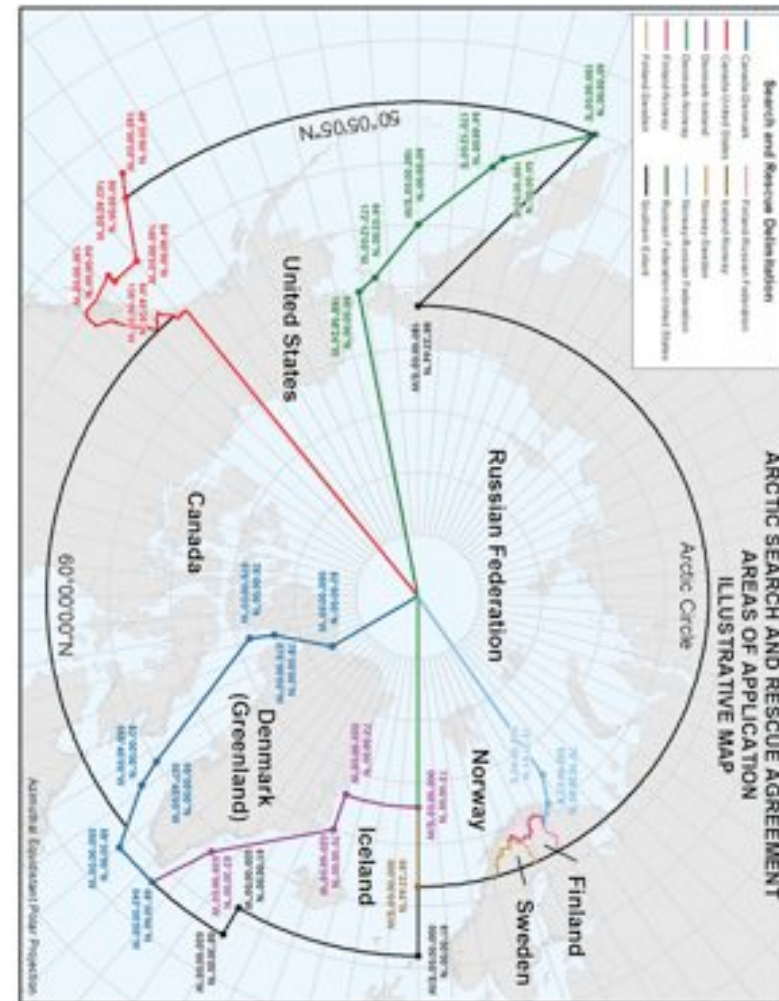
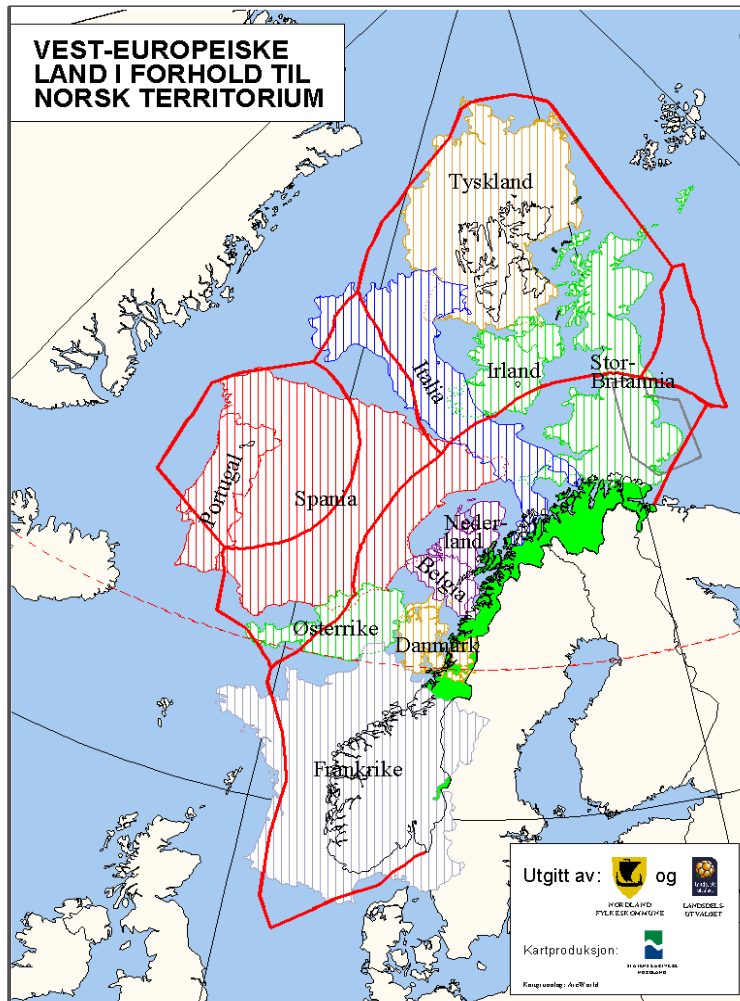

4. Effektiv offentlig forvaltning og verdiskapning også utenfor romsektoren

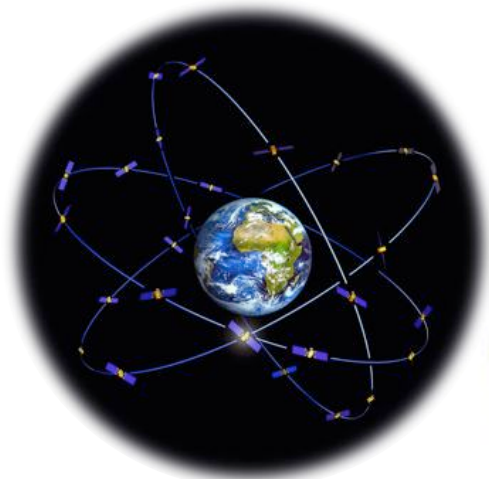

5. Anerkjent rådgiver for norsk forvaltning og næringsliv

Store norske havområder må "overvåkes" fra rommet

Satellitter i ulike baner leverer ulike tjenester, feks

SATELLITTVANIGASJON

HEO

DATAKOMMUNIKASJON
over nordområdene

TV-KRINGKASTING
DATAKOMMUNIKASJON

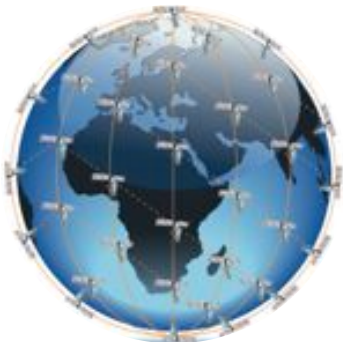
LEO

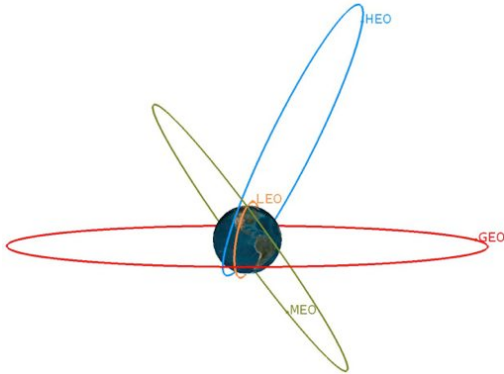
GEO

JORDOBSERVASJON,
KOMMUNIKASJON

MEO

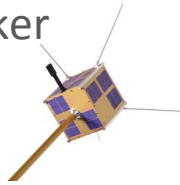

OVERVÅKING/KOMMUNIKASJON i nordområdene

MULIGHETER overvåking

- Lavbanesatellitter dekker nordområdene godt
  - AIS Automatic identification system
  - ADS-B Automatic dependent surveillance-broadcast
- Galileo Search And Rescue støtter COSPAS-SARSAT
  - Søk og redningstransponder på MEO navigasjonssatellitter
  - Dekning utover GEO
  - Raskere deteksjon enn LEO

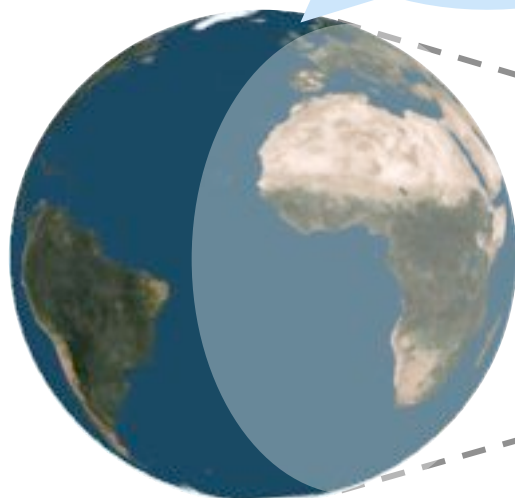
UTFORDRINGER kommunikasjon

- Store havområder og lite infrastruktur gjør bakkebaserte systemer umulig
- Eksisterende kommunikasjonssystemer er smalbånds
  - HF-kommunikasjon
  - Satellittdekning og -ytelse
- GEO-stasjonære "high-throughput" satellitter gir nye bruksmuligheter sør for ~ 70 grader

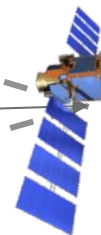
Geostasjonære satellitter dekker ikke Arktis

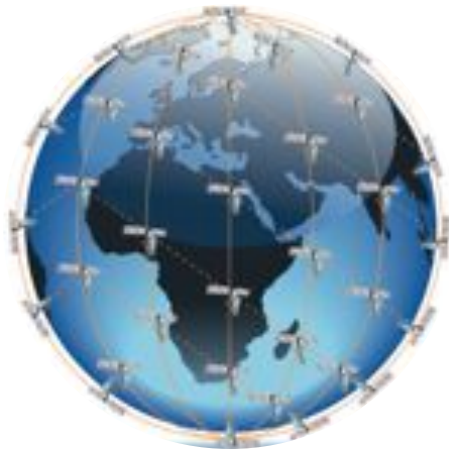
>81°N teoretisk utenfor GEO-dekning

35 800 km

Iridium lavbanesatellitter – global dekning begrenset båndbredde

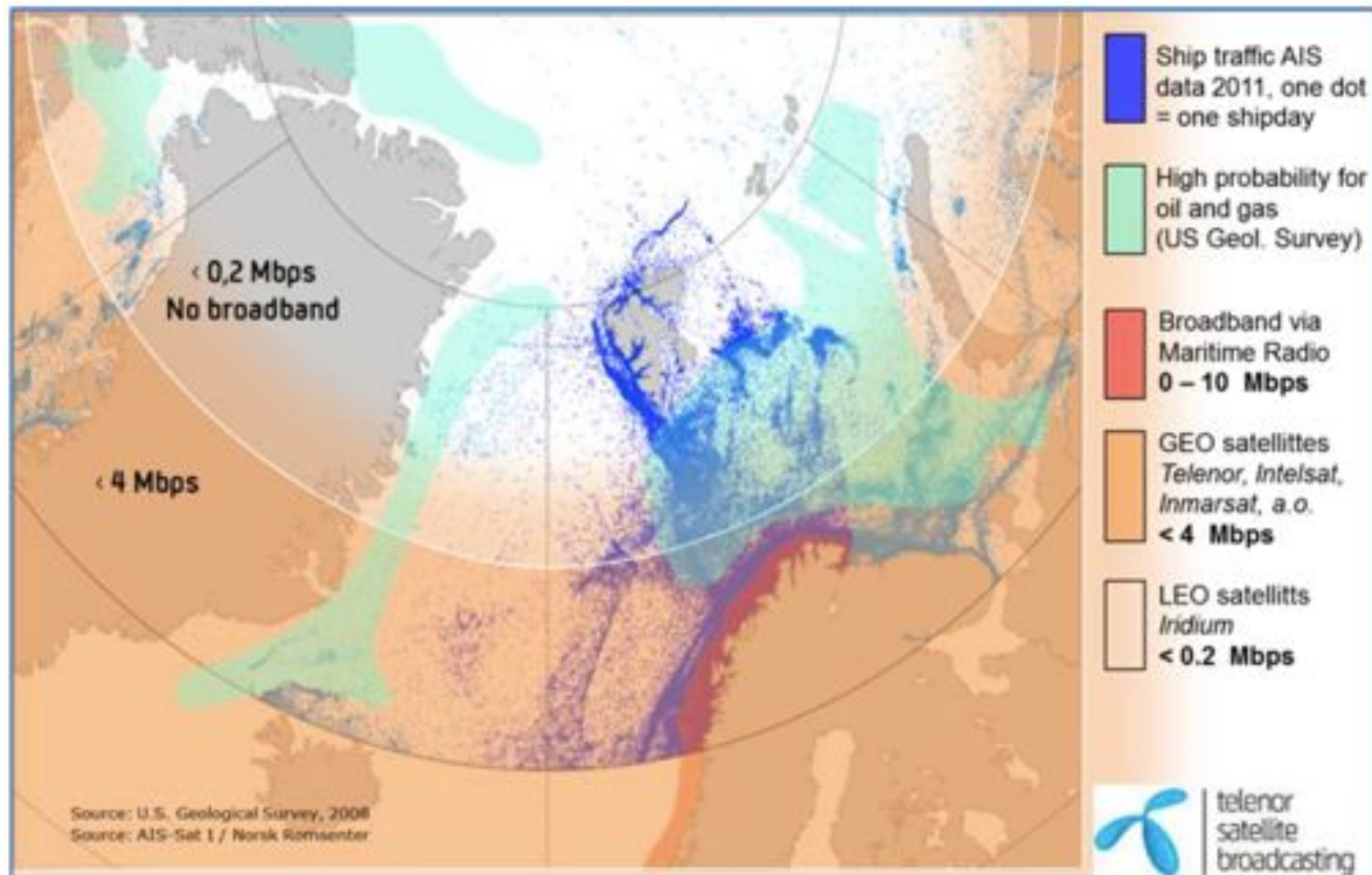
- Iridium 66 operative satellitter
- Handoff; < 10 min synlighet av satellitt
- Tale, meldingstjeneste, smalbands data
$\leq 128 \text{ kbit/s}$
- 48 celler per satellitt
  - 400/4400 km celle/satellitt diameter
  - 20 frekvenskanaler per celle
  - 4 tidsdelte kanaler per frekvens

Iridium NEXT ?

Bredbåndskommunikasjon er altså mangelvare

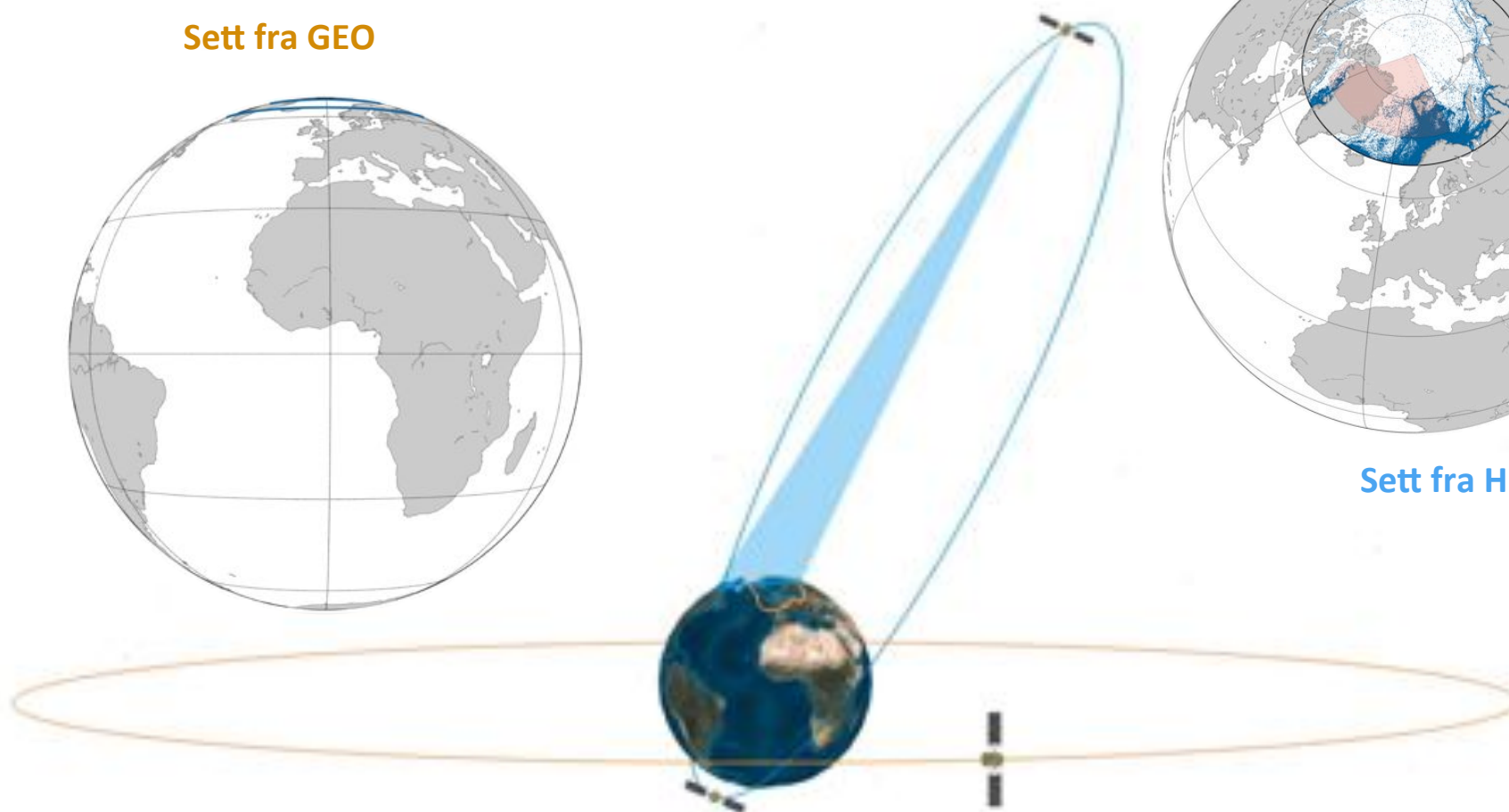

Satellitter i høyeiptisk bane vil kunne gi bredbånd i nordområdene

Sett fra GEO

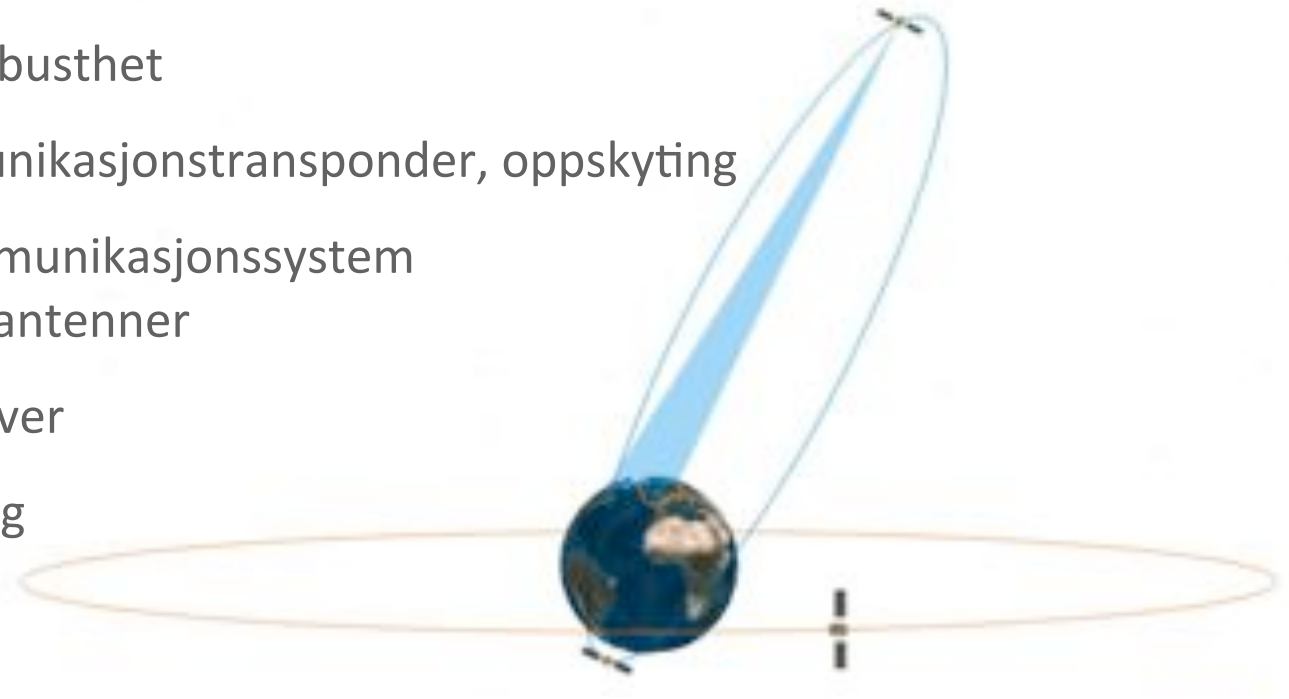

Sett fra HEO

Ulike momenter som må avklares

- Kapasitetsbehov (framtidig); brukere og kapasitetsbehov
- Dekningsområde og samspill med GEO-operatører
- Frekvenskoordinering og detaljert banevalg
- Antall satellitter – robusthet
- Satellittbuss, kommunikasjonstransponder, oppskyting
- Bakkesegment, kommunikasjonssystem og brukerutstyr inkl antenner
- Realiseringsalternativer
- Timing, timing, timing

Økende behov for kommunikasjon og navigasjon

OLJE & GASS

FISKE

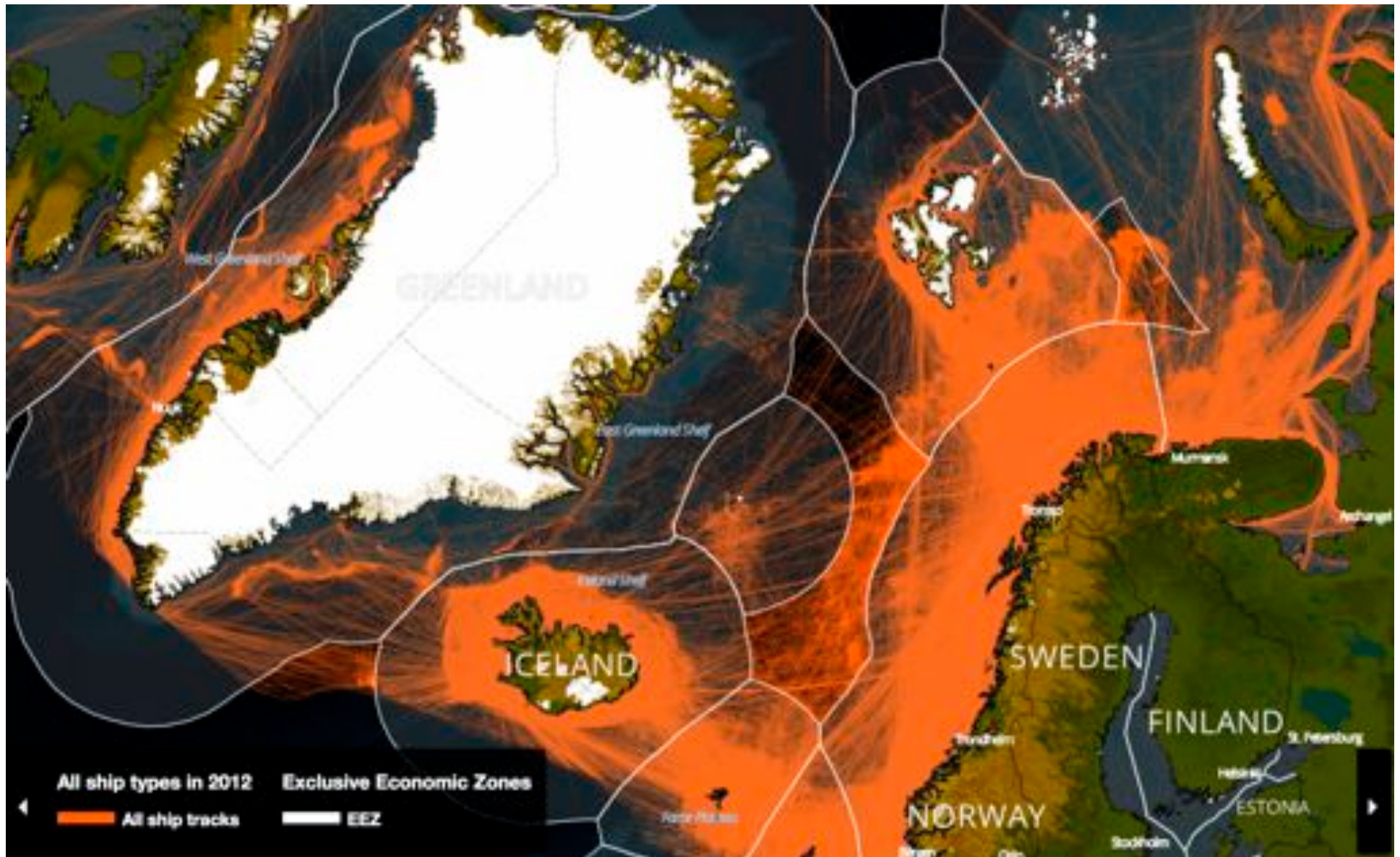
TRANSPORT

TURISME

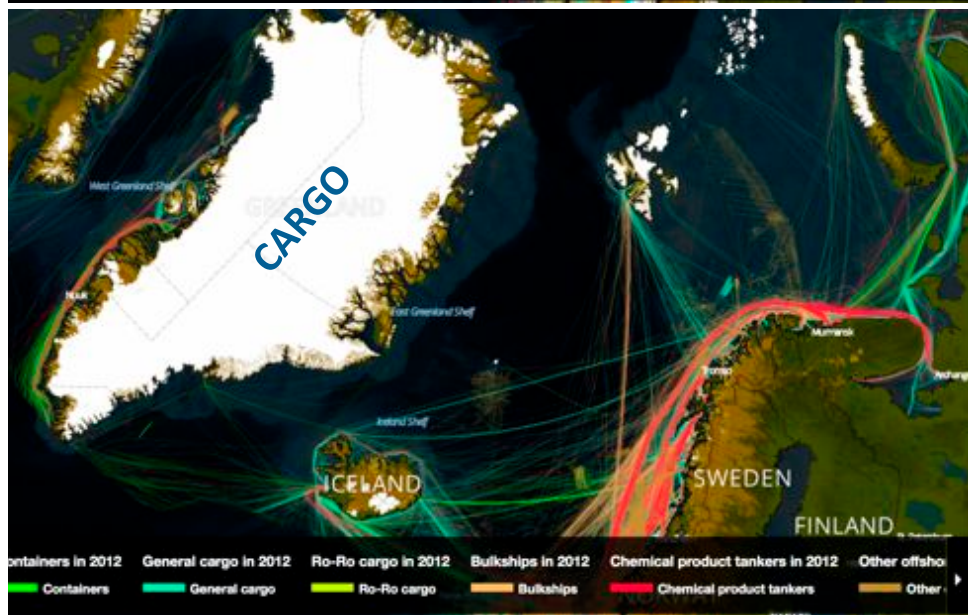
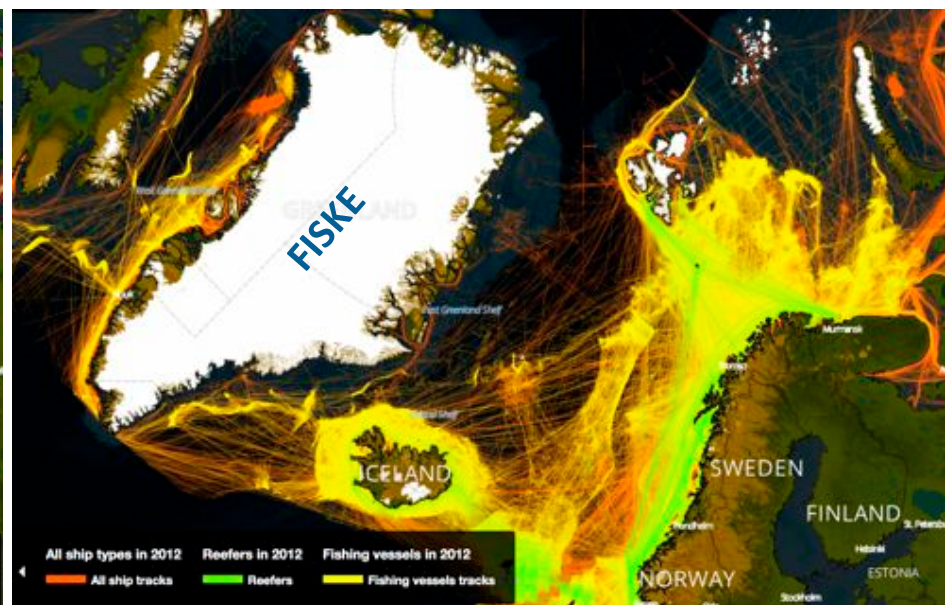

Skipsaktivitet 2012

Kilde: <http://www.arkgis.org>

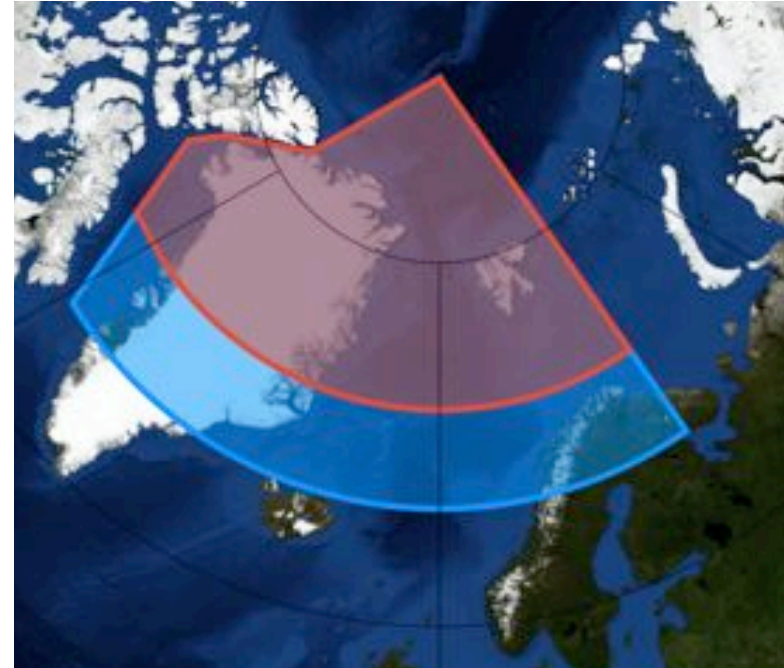
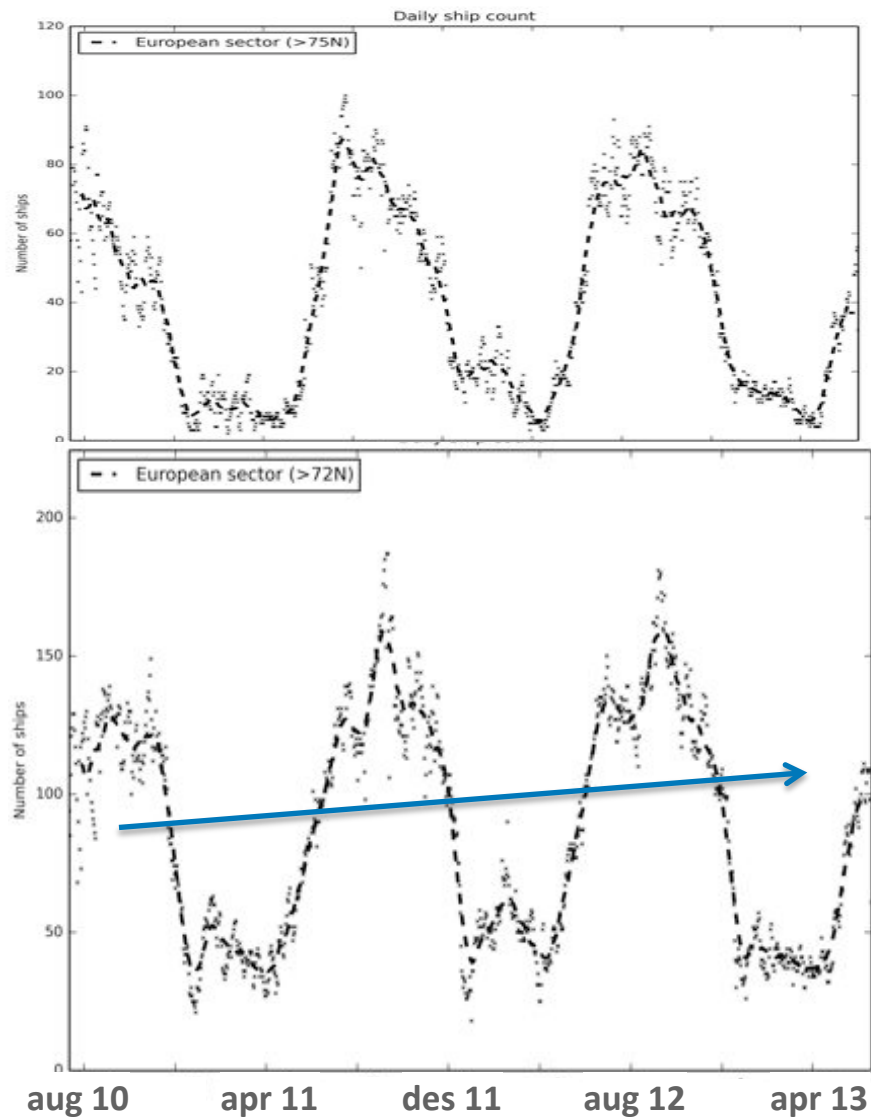
Skipsaktivitet 2012 fordelt på type skip

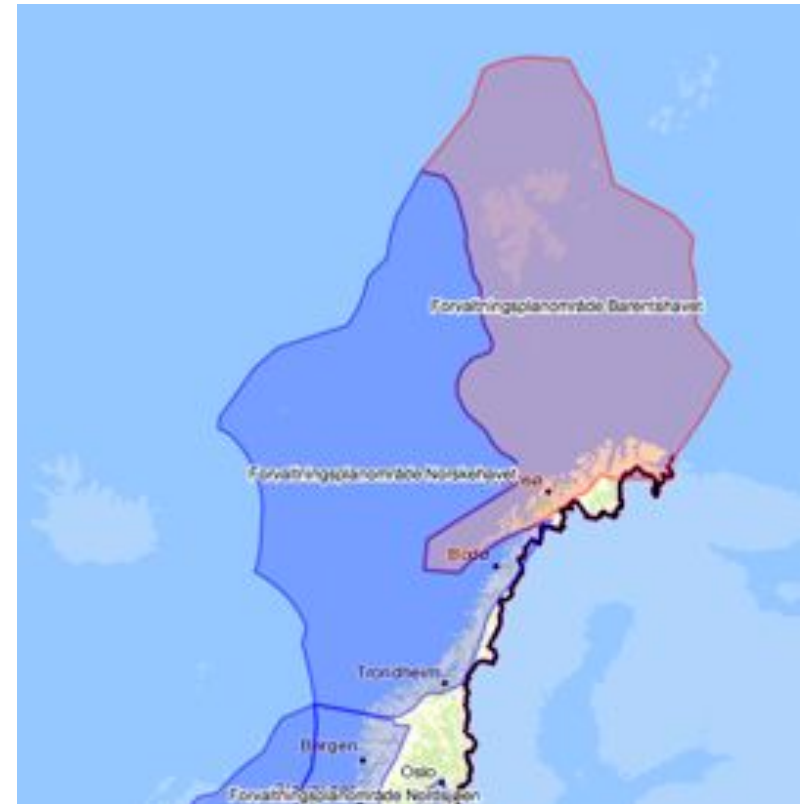
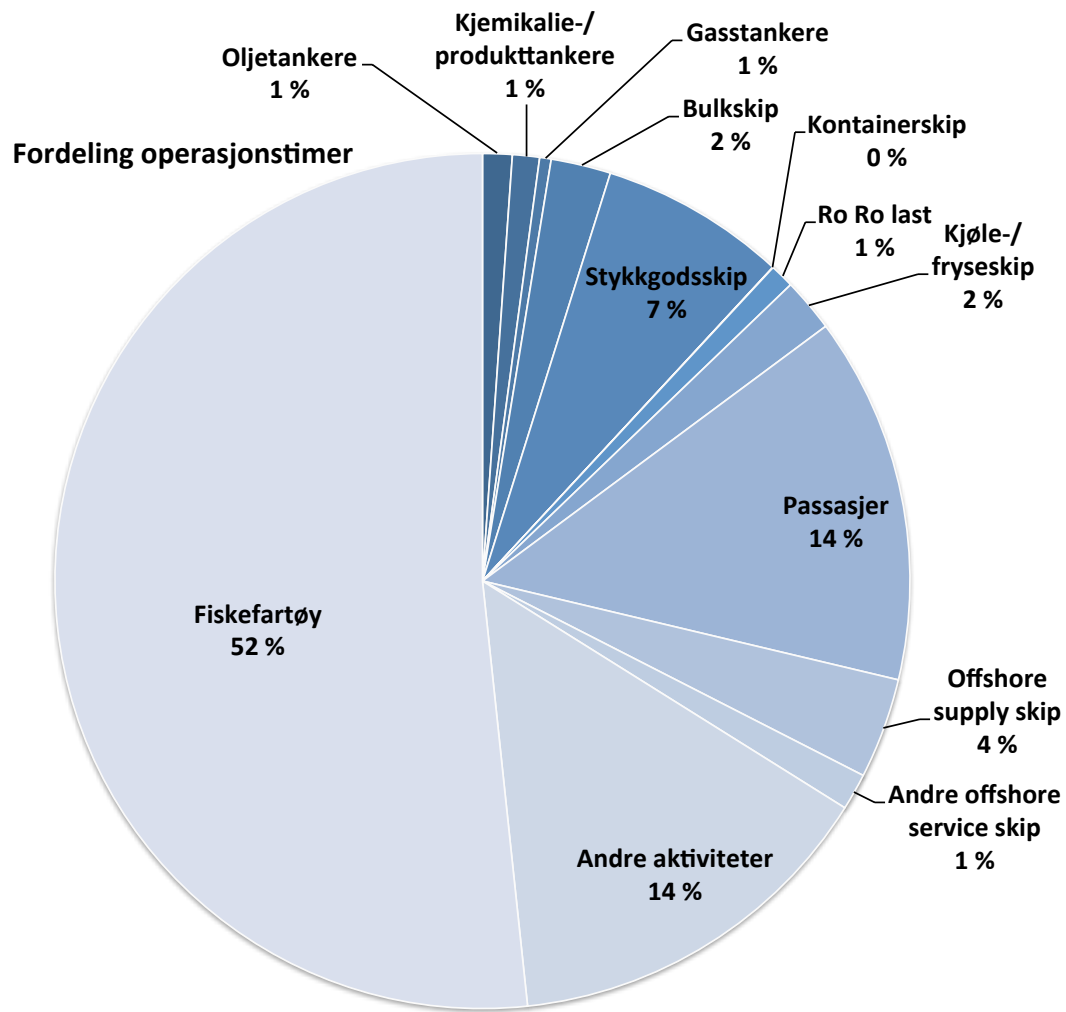
Kilde: <http://www.arkgis.org>

06-05-2014

Det er store sesongvariasjoner i antall skip

Maritim aktivitet i nord bærer ikke alene investeringen i et satellittsystem

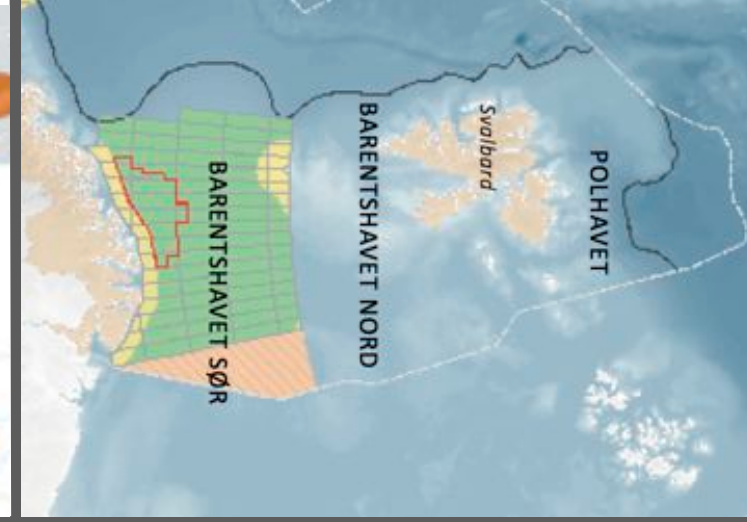

Potensielle realiseringsalternativer arktisk satkom

Kommersielle aktører

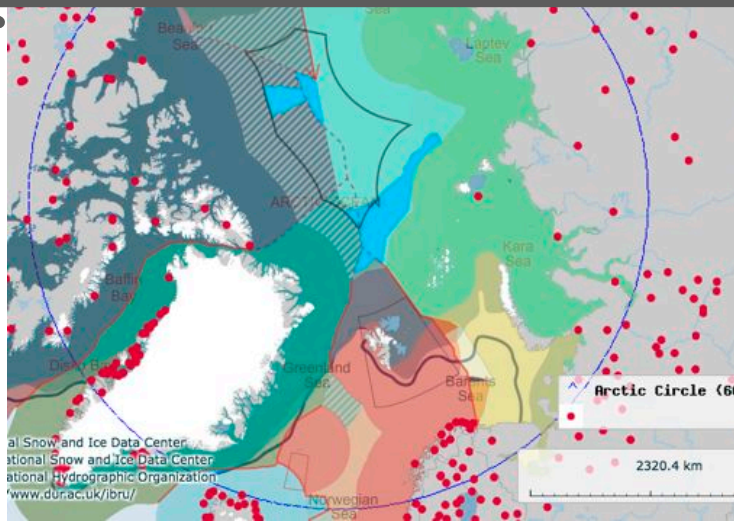
Arktis tjeneste-leverandører

Barentshavet nord

Internasjonalt drevet

Nasjonalt drevet

Arktis offentlig samarbeid

Myndighetsutøvelse

Offentlige tilskudd

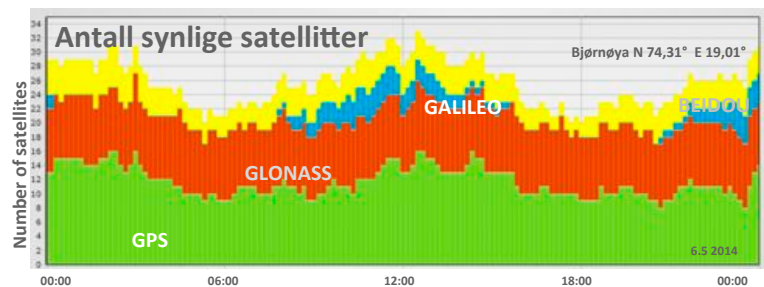
SATELLITNAVIGASJON i nordområdene

MULIGHETER

- Multi-GNSS gir redusert sårbarhet og bedre ytelse
  - Tilgjengelighet
  - Vertikal nøyaktighet
- Nye integritetskonsepter

UTFORDRINGER

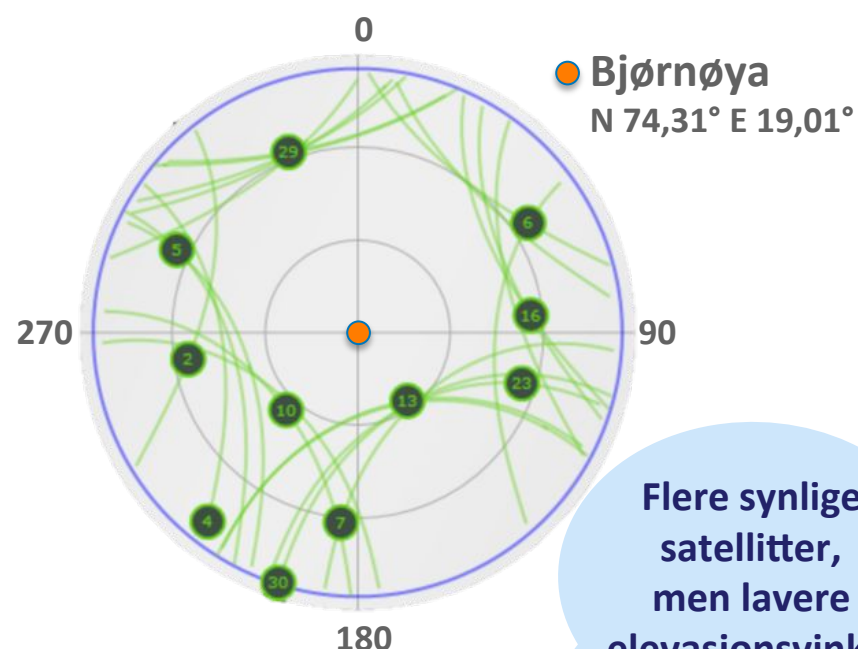
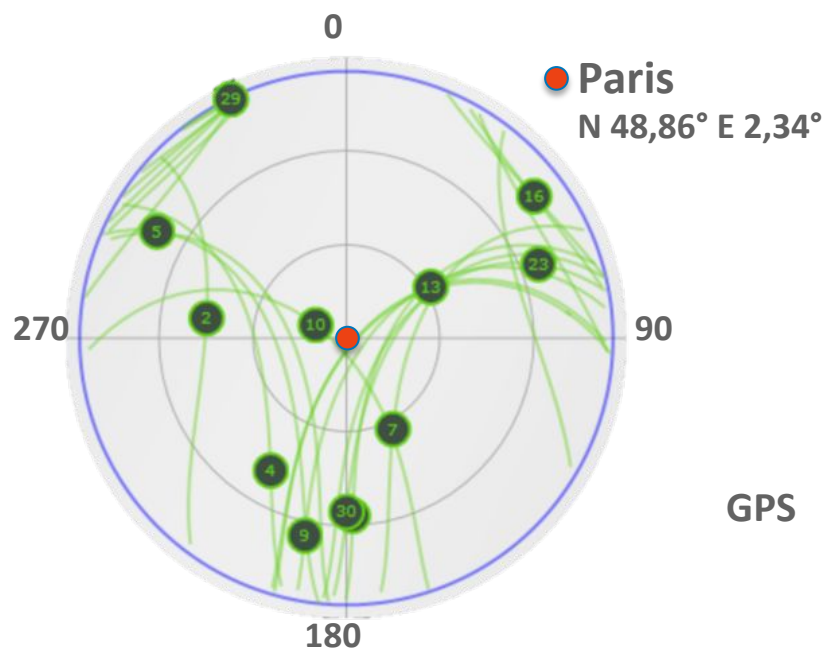
- Bruk av GEO-stasjonære satellitter i støttesystemer (SBAS satellite based augmentation systems)
  - Lav elevasjonsvinkel satellitt
  - Andre baner for distribusjon av støttedata
- Dekningsområde til EGNOS safety-of-life – integritetstjeneste for luftfarten

Geostasjonære satellitter i EGNOS, European Geostationary Navigation Overlay Service

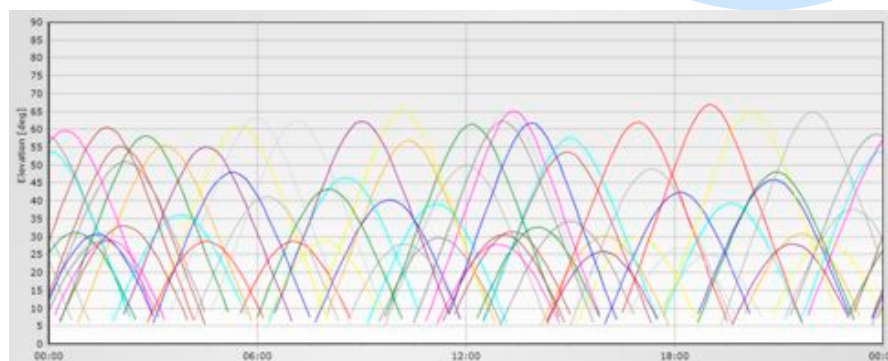
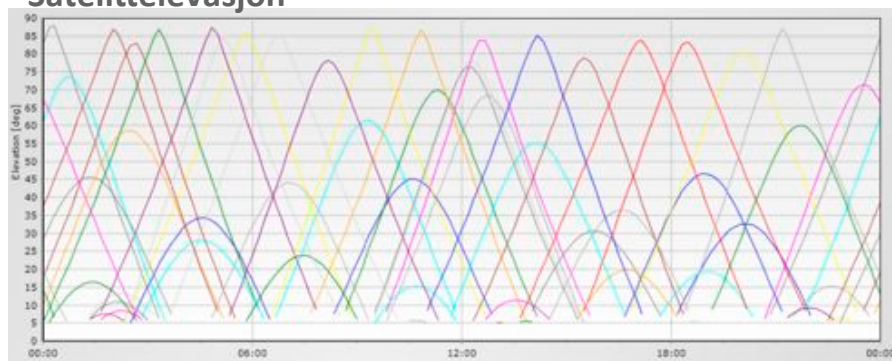

Satellittnavigasjon på høye breddegrader – relativt bedre horisontal enn vertikal nøyaktighet

Flere synlige satellitter, men lavere elevasjonsvinkel

Satellitelevasjon

Ulike støttesystemer benyttes for å forbedre ytelsen til dagens GPS

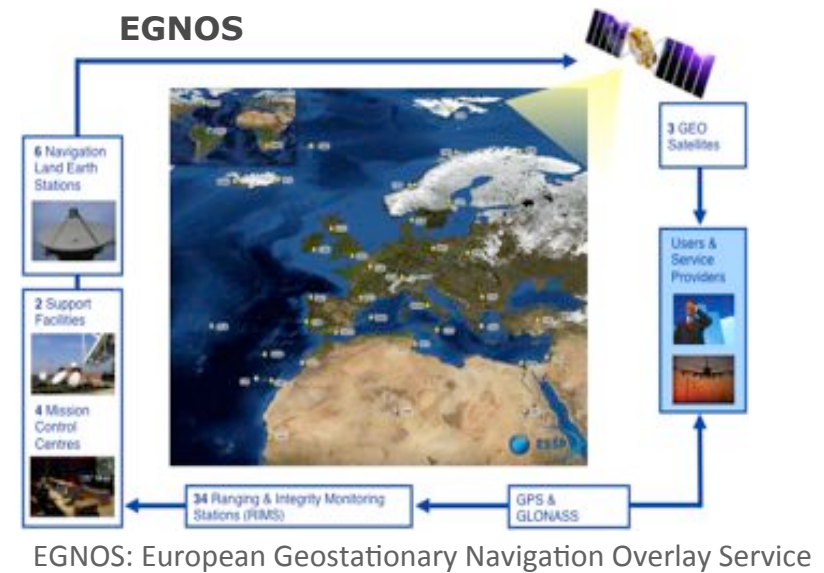

Lokal dekning

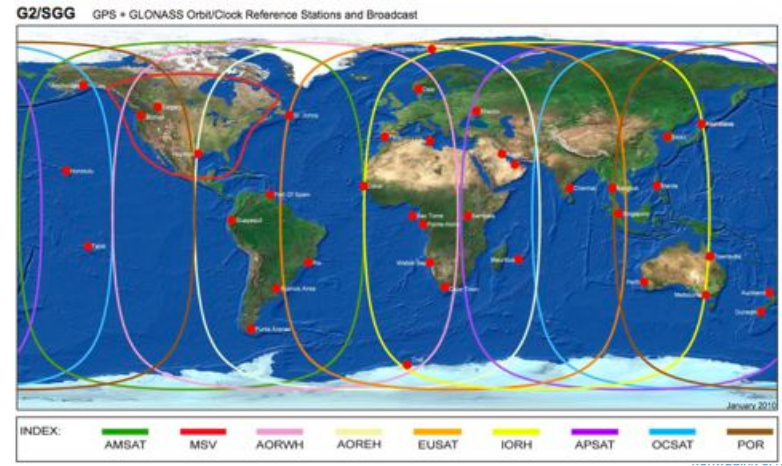

Regional dekning

Global dekning

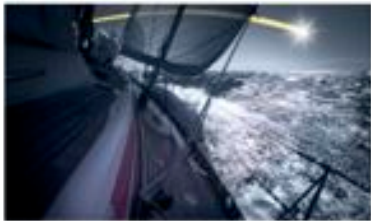

Fugro SeaSTAR

EGNOS forbedrer GPS-ytelsen over Europa gjennom 3 tjenester

Open Service

EGNOS

Open Service
Service Definition Document

1. oktober 2009

Safety of Life

EGNOS

Safety of Life
Service Definition Document

2. mars 2011

Data access service

EGNOS

Data Access Service
(EDAS)

Service Definition Document

26. juli 2012

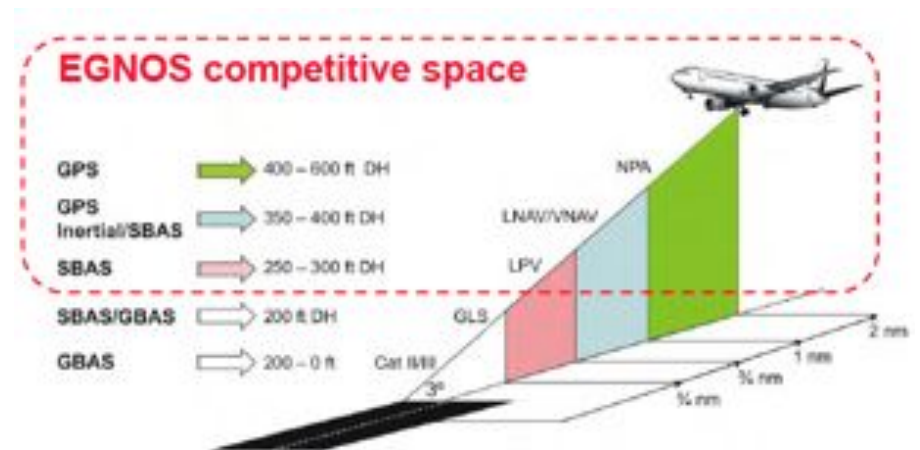
EGNOS

It's there. Use it.

EGNOS Safety of Life (SoL) – verdiforslag

- Uavhengig av lokal bakkeinfrastruktur
- Nye innflygingsprosedyrer
  - forbedrer (vertikal) presisjon
  - større fleksibilitet i rutevalg, feks utslipp- og støyreduksjon
- Økt tilgjengelighet og effektivitet
- Forbedret sikkerhet – inkl integritet
- Effektivisering av konvensjonell bakkeinfrastruktur for navigasjon

EGNOS Safety-of-Life minimum ytelse

	Accuracy		Integrity		Continuity	Availability
	Horizontal (95%)	Vertical (95%)	Integrity	Time-To-Alert (TTA)		
Performance	3m	4m	1 - 2x10 ⁻⁷ / approach	Less than 6 seconds	1 - 1x10 ⁻⁴ /h to 1 - 1x10 ⁻⁸ /h	0.99 to 0.99999

<p>For NPA:</p> <ul style="list-style-type: none"> >1 - 2.5x10⁻⁴ per hour in most of ECAC >1 - 2.5x10⁻³ per hour in other areas of ECAC <p>For APV-I:</p> <ul style="list-style-type: none"> >1 - 1x10⁻⁴ per 15 seconds in the core ECAC 1 - 5x10⁻⁴ per 15 seconds in most ECAC 1 - 1x10⁻³ per 15 seconds in other areas of ECAC 	<p>99.9% for NPA in all the ECAC</p> <p>99% for APV-I in most ECAC</p>
---	--

EGNOS (enfrekvent) tjenesteområde i 2015

APV-1 Approach with vertical guidance

ICAO SARP Annex10 vol 1 Ch3	Accuracy 95%		Integrity	Continuity			Avail- ability
	H	V		HAL	VAL	TTA	
Approach operations with vertical guidance	16 m	20 m	$1-2 \times 10^{-7}$ per appr	40 m	50 m	10 s	$1 - 8 \times 10^{-6}$ in any 15 s 0.99999

LPV-200 Localizer performance with vertical guidance

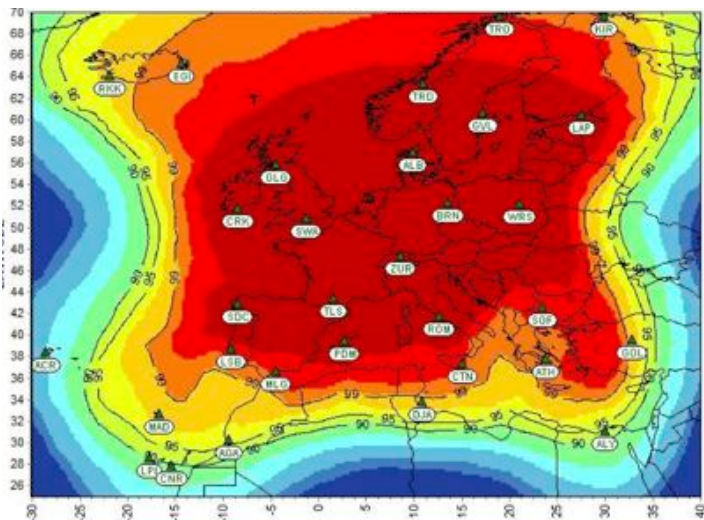

ICAO SARP Annex10 vol 1 Ch3	Accuracy 95%		Integrity	Continuity			Avail- ability
	H	V		HAL	VAL	TTA	
Category I precision approach ⁸	16 m	6 to 4 m	$1-2 \times 10^{-7}$ per appr	40 m	15 to 10 m	6 s	$1 - 8 \times 10^{-6}$ in any 15 s 0.99999

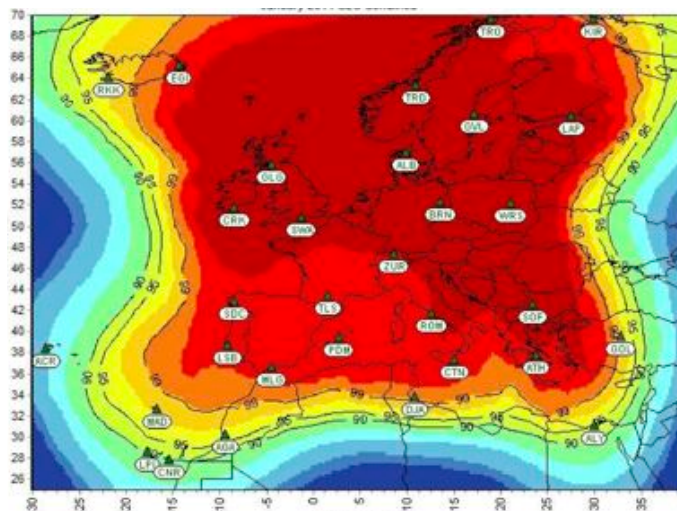

APV-I tilgjengelighet påvirkes av ionosfæreaktivitet

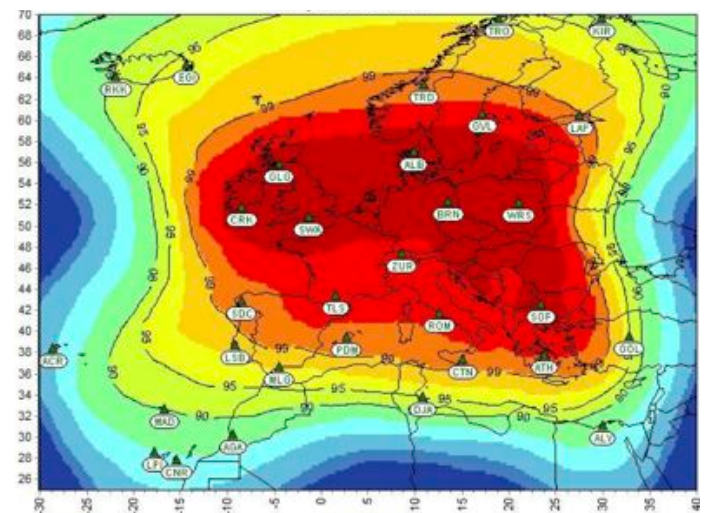
Desember 2013

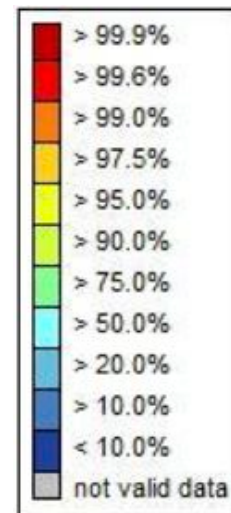
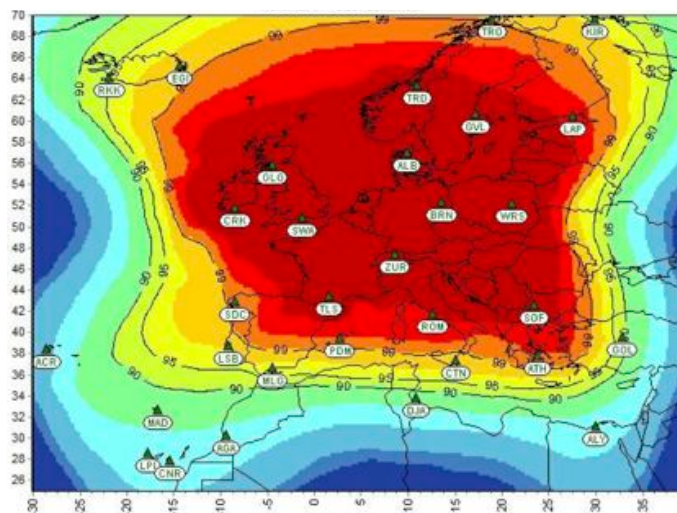
Januar 2014

Februar 2014

Mars 2014

LATITUDE

LONGITUDE

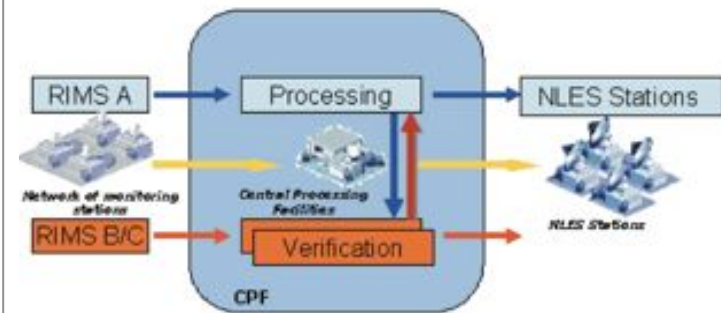
EGNOS utfordringer kan relateres til systemets arkitektur

1. Monitorering av GPS satellitter og signaler

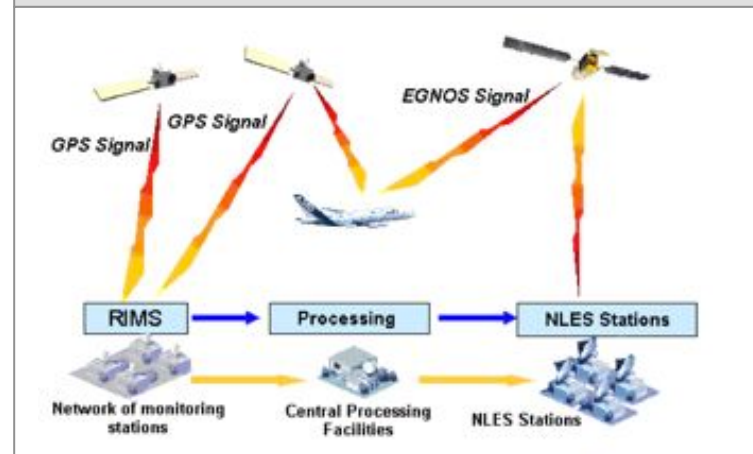

RIMS – ranging and integrity monitoring station

2. Beregning av bane/klokke- og ionosfærekorreksjoner og estimering av gjenværende feil

3. Kringkasting av EGNOS meldinger

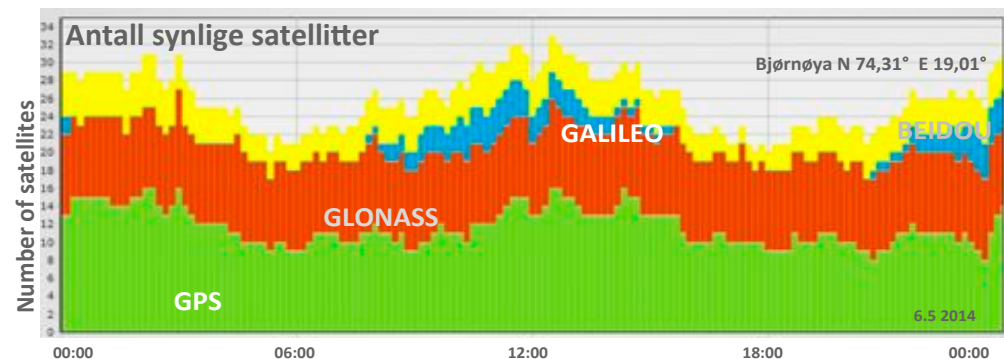
Vil helikoptertrafikk være en bruker av EGNOS i nord?

Hvor, hvordan, hvorfor (ikke)?

- EGNOS dekningsområde
- EGNOS GEO elevasjon, Bjørnøya 4-7°
- Enfrekvent vs tofrekvent EGNOS-tjeneste

eller gjør utfordringene sitt til at multi-GNSS er mer attraktivt?

Hvilke bredbånds kommunikasjonsbehov har helikoptertrafikk i nord? Hvor, hvordan, hvorfor (ikke)?

- Overføringskapasitet
- Forsinkelse
- Unikast, gruppekringkasting
- Prioritert trafikk

